

J. Royce'un Sadakat Anlayışı ve Kötülüğün Üstesinden Gelebilmeye Sadakatin Rolü

The Understanding of Loyalty in J. Royce and The Role of Loyalty in Overcoming The Evil

Emel Koç*

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

Özet

Josiah Royce, hiçbir felsefi konunun kötülük probleminin, teorik olarak, yanlış ifade edilmesinden daha cesaret kırıcı olmadığını söyleyerek, 18 ve 19.y.y. felsefelerinin genel eğilimine uygun bir biçimde dikkatini 'kötülük' problemine yöneltmiştir. Royce'un kötülük problemine dair yaklaşımının en çarpıcı özelliği, onun bu problemin üstesinden gelebilmenin yolu olarak sadakat odaklı bir ahlak anlayışını görmesi olmuştur. Kötülük problemine mantıksal olmaktan çok, varoluşsal bir perspektiften yaklaşarak, ancak pratik anlamda tecrübe edilmesi halinde, kötülük problemine sorumluluk bilinciyle yaklaşılabilmesine dikkat çeken Royce, kötülük ile mücadelede kolektif bir irade ve sorumluluğa vurgu yapmıştır. Bu kolektif irade ve sorumluluk ise ona göre sadakat yoluyla sağlanabilmek durumundadır.

Anahtar Sözcükler: Kötülük, Kötümserlik, Sadakat, Evrensel Topluluk, Keder, Dava.

Abstract

Stating that no philosophical issue is more discouraging than misstatement of the problem of evil in theory, Josiah Royce focused his attention on the problem of evil in accordance with the overall trend of philosophy in the 18th and 19th centuries. The most striking characteristic of Royce's approach to problem of evil is that he considered a loyalty-based moral perception to overcome this problem. Approaching the problem of evil through an existentialist perspective rather than a rational point of view and underlining that the problem of evil can only be addressed responsibly through experiencing it in practice, Royce emphasized a collective will and responsibility, which for Royce needs to be produced through loyalty, in fighting the evil.

Key Words: Evil, Pessimism, Loyalty, Universal Community, Grief, Cause.

* *Yazışma Adresi:* Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Felsefe Grubu Eğitimi A.B.D.
Teknikokullar Beşevler ANKARA, *e-mail:* emelkoc20@yahoo.com

Giriş

J. Royce (1855-1916), 19.y.y.'ın sonlarına doğru A.B.D.'de ortaya çıkan ve İngiltere'dekine benzer özellikler taşıyan idealist felsefenin öncü bir ismi, mutlak idealizmin Amerika'daki en seçkin temsilcisidir. Ancak Royce'u basit bir biçimde bir idealist olarak etiketlemek onun eserlerindeki derinlik ve muhteva zenginliğini göz ardı etmek anlamına gelir.

Felsefesinde Alman idealistlerinin olduğu kadar, Amerikan pragmatik geleneğinin izlerini de barındıran Royce, Amerikan pragmatik geleneğinden kopuk olmaktan çok çeşitli açılardan onunla uyum içinde olmuştur.

Royce, yaşadığı dönemin politik, sosyal, ekonomik gelişmelerinin de etkisiyle olsa gerek, felsefeyi yalnızca spekülatif bir uğraş olarak görmemiş, bilim felsefesi, matematik felsefesinin metafizik ve bilgi teorisi problemlerinin yanı sıra etik ve dini problemler üzerine de aynı ciddiyetle yönelmiş, yalnızca felsefenin dini yönleri üzerine değil, dinin de felsefi temellerine dair incelemeler yapmıştır.

Royce'un ilk kitabı olan *Felsefenin Dini Yönü* (The Religious Aspect of Philosophy) 1885 yılında yayınlanmıştır. Royce, bu eserde gelecek otuz yıllık zaman diliminde tekrar dile getireceği, geliştireceği ve muhteva bakımından derinleştireceği ancak temelde belli bir sürekliliği hep koruyacağı bir felsefi yaklaşımın ana hatlarını taslak halinde vermiştir.

Bu yaklaşımın esasını etik, din ve metafiziği tek bir entelektüel sistem içerisinde birleştirme girişimi oluşturmaktadır. Ona göre bu unsurlar daha sonra bir dinin esasını teşkil edecektir. Royce, yaklaşımındaki istemciliği (voluntarism) uyarınca dinin ya da etiğin pratik yönüne önemli bir yer ayırmıştır, fakat istemci geleneğin aksine o, metafiziği görmezden gelmemiş, bunun yerine sürekli olarak din için sağlam bir teorik temel oluşturmanın peşinde olmuştur. (Smith, 1950:35)

Ona göre bir din, bazı ahlak kurallarını öğretmeli, bir biçimde o kurallara güçlü bir bağlılık hissini teşvik etmeli ve bunu yaparken de kurallara yanıt veren ya da hisleri güçlendirmeye katkı sağlayan 'şeylerin doğasındaki bir şeyi' göstermelidir. Bu sebeple dinin pratik, duygusal ve teorik yönü vardır. Din bize ne yapılması gerektiğini hissetmeyi ve inanmayı öğretir ve inancı, eylem ile hissi öğretirken verir.

Royce'un bu ilk yapıtı düşüncesinin genel taslağını vermesinin yanı sıra onun ahlak felsefesinin temel kavramlarının bulunması ve bu kavramların, temel erdem olarak gördüğü *sadakat*(loyalty) ile ilintili bir biçimde değerlendirilmesi açısından da önemli bir yapıttır. Bu yapıtın genel yapısına bakıldığında Royce'un yukarıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere din, etik ve felsefe arasındaki ilişkilerin kesin bir dille tanımlandığı ve din ile etiğin pratik yönüne özel bir önem verildiği görülür. (Smith, 1950:35) Yapıtın ilk cildinde Royce, nihai noktada tüm yaşamı ilgilendiren kavrayış olarak özetlenebilecek olan ahlaki kavrayışın tek olup mutlak olanın bir parçasını oluşturduğunu öne sürer. Ancak ahlaki kavrayışın, düzen ve uyumu birbirleriyle çelişen iradelerin doğalarında mevcut olan bir şey olarak değil, çok çalışmak suretiyle elde edilebilecek olan bir ideal olarak bulguladığına dikkat çeker. İkinci cildin sonunda ise, sadık eylem örneğinde görüleceği üzere sadakati iyi bir yaşamın tek temel ilkesi olarak sunar.

Royce'un ilk eserinden yirmi üç yıl sonra yayınladığı *Sadakat Felsefesi* (The Philosophy of Loyalty) (1908) adlı yapıtı ise, onun etik ile ilgili ilk temel çalışmasıdır.

Burada Royce, *Felsefenin Dini Yönü* adlı yapıtındaki fikirleri teyit edersesine “gerçek dünyaya (real world) ilişkin felsefi bir teorinin etik ile doğru olarak birleşmesinden dinin kazanabileceği çok şey olduğunu” (Royce, 1909:ix) söyleyerek iyi bir yaşamın temel prensibi olarak kabul ettiği *sadakate sadık ol* prensibinin etik ve dini sonuçları ile yakından ilgilenmiştir. Sadakat erdemi Royce'un ahlak felsefesinin kilit kavramı olmasının yanı sıra onun zaman içerisinde gelişip derinleşen felsefi düşüncelerinin de bel kemiğini oluşturarak düşünceleri arasında sürekliliği sağlayan temel bir değer olmuştur.

Biz bu çalışmamızda Royce'un sadakat kavramı temelinde şekillenen ahlak felsefesi-onun ahlak felsefesinin dini bir yönü olduğu bilinmektedir-üzerinde derinleşerek kötülük ile mücadelede sadakatin rolünü ele almaya çalışacağız.

Royce'un Kötülük Problemine Yaklaşımı

Royce'un sadakat felsefesinin şekillenmesinde onun kötümserlik, kötülük ve hayatın anlam ile değeri konusundaki düşüncelerinin etkili olduğu söylenebilir. Bilineceği üzere 18 ve 19.y.y. felsefeleri kötülük problemi tarafından yönlendirilmiş ve bu dönem felsefelerinde modern doğa bilimlerine dayalı dünya tasarımının başta felsefe olmak üzere çeşitli alanlardaki yansımalarının da yoğun katkısıyla yaşamın anlam ve değeri tartışmaları artarak gündeme gelmiştir. Çağın kötümserlik, şüphecilik, kötülük, yaşamın anlamı gibi temel problemleri doğal olarak Royce felsefesinde de yansımalarını göstermiş, filozof bu problemleri sadakatle ilişkilendirerek çözüm üretmeye çalışmıştır. Dolayısıyla Royce'un sadakat merkezli ahlak anlayışı ile kötümserlik ve kötülük problemleri arasında bağlantı kurmak, onun felsefesinde sadakatin bu problemlerin üstesinden gelebilmenin bir yolu olduğunu fark edebilmek açısından önemlidir.

Her şeyi kötü yanından alma eğilimi olarak ifade edilen kötümserlik, iyimserliğin karşıtı olarak dünyanın özünde kötülük olduğunu, yaşamda kötünün iyiyeye, acının hazzıya egemen olduğunu bildiren öğretilerdir. (Timuçin, 2004:335) Royce'a göre felsefi anlamda kötümserlik doğrudan doğruya hayatın anlam ve değeri sorunuyla ilgili olup, hayatın kötülüklerle dolu olduğu ve sona erdirilmesi gerektiği düşüncesi çerçevesinde şekillenir. Bu düşüncenin pratik alandaki yansımalarına bakıldığında, etik kötümserliğin hayatın ahlaki açıdan değersiz olduğu düşüncesiyle alakalı olup varoluşumuzun bir gayesi var mıdır? Hayata anlam ve değer katacak evrensel bir ideal olabilir mi? gibi sorulara kayıtsız kalınması ile ilgili olduğu görülür. Bu sebeple Royce'a göre, hayata anlam katacak bir kararlılıktan yoksun olan böyle bir tutum sadakat yolundaki en önemli engellerden biridir.

Royce, kötümserlik gibi, kötülük ve acılarla yüzleşen ve hayatın yaşanmaya değer olup olmadığını sorgulayan insanın kötülük sorununun üstesinden de sadakat yoluyla gelebileceğini düşünür. ‘Birliktelik bilinci’ ve ‘sorumluluk’ duygusuyla sadakat bu problemlerle mücadelede en temel güçtür. Bu bağlamda Royce

felsefesinde ideal insanın, idealine ya da davasına kararlılıkla bağlanan 'sadık bir ben' olduğu da anlaşılır.

Royce'un kötülük problemine yönelik düşüncelerine değinmeden önce kötü ya da kötülükten ne anlamamız gerektiğine bakalım. Kötülük, kötü olma durumu kendine ya da başkalarına zarar vermeye yönelik eylem, birinin yararına ters düşen davranış olarak ifade edilebilmektedir. (Timuçin, 2004:334) Kötülük kavramına Türkçe'de daha çok moral ya da ahlaki kötülük anlamı yüklendiği, hastalıklar ya da doğal afetler gibi Batıların fiziksel ya da doğal kötülük olarak nitelendirdikleri olguların, kötülük kavramının ilk anda akla gelen muhtevası içerisinde yer almadığı görülmektedir. Bunlar daha çok 'bela' ya da 'müsibet' kavramlarıyla ifade edilmektedir. Kötülük çeşitleri geniş bir perspektiften değerlendirildiğinde 'metafizik kötülük', 'ahlaki kötülük' ve 'doğal kötülük' olarak ayrılmaktadır. Metafizik açıdan kötülük, sonlu varlıkların yetkin olmayışlarıyla ilgilidir. Doğal açıdan kötülük acıyla ilgilidir. Ahlaki kötülük ise, insanların meydana getirdiği kötülükler olup, özgürlüğün kötüye kullanılmasından kaynaklanmaktadır. (Yaran, 1997:24-31)

Royce'un kötülük problemine yönelik yaklaşımına bakıldığında öncelikle onun bu probleme yaklaşımının mantıksal olmaktan çok, varoluşsal olduğu söylenebilir. O, yalnızca pratik olarak yaşayarak kötülük problemine sorumluluk duygusuyla yaklaşabileceğimizi savunur. Bu, ancak kötülüğe dair deneyim sahibi olduğumuz zaman kötülükle mücadele ederek iyiyi oluşturabileceğimiz anlamına gelir.

Royce, kötülük problemiyle ilgili çalışmalarında dört husus üzerine odaklanarak fikirlerini geliştirmiştir: İlki bu probleme, kötülüğü tecrübe etmek ya da bilmenin ve nihai noktada onunla mücadele etmenin ne anlama geldiği perspektifinden yaklaşmaktır. İkincisi Royce'un Tanrı'nın bizimle birlikte acı çektiği düşüncesinde temellenen teodisesidir (theodicy).^{*} Üçüncüsü bu çekilen acıya verilebilecek gerçekten teselli edici bir yanıtla ilgili olup, acının, insanı dayanıklı kılaacağı ya da disipline edeceği düşüncesidir. Dördüncüsü Royce'un, kötü ile mücadelede kolektif bir sorumluluğun önemine yaptığı vurgudur. (Schell, 2004:4)

Kötülük problemiyle ilgili ilk tartışması *Felsefenin Dini Yönü* adlı yapıtında görülen J. Royce, bu eserde kötülük problemini monist yani tek prensip kabul eden metafizikler açısından değerlendirir ve monist metafiziklerde bulunan çetin bir problem olarak ortaya koyar. Kendisi de bir monist olan Royce, monist bir sistemde yer bulması halinde kötülüğün tüm sisteme sirayet edip sistemi bozacağını belirtir. Kötülüğün varoluşuna Tanrı'nın niçin izin verdiği sorusuna yanıt arayan Royce'a göre;

^{*}Teodise, teolojide Tanrı'nın dünyayı yaratırken adil davrandığını iddia eden öğretiyi ya da dünyada varolan kötülük olgusunun doğurduğu kuşku karşısında iyi, yaratıcı ve sorumlu bir Tanrı'nın varoluşunu, faaliyetini ya da karakterini haklı kılma problemi ve nihayet Tanrısal kayra ya da inayetin gerçekliğini kötülüklerle rağmen kötü ve kötülüğün varoluşu karşısında koruma tavrı için kullanılan teknik terim. (Cevizci, 1996:501) Başka bir deyişle teodise, her şeye gücü yeten Tanrı'nın sınırsız iyilik ve adaleti ile evrendeki kötülüğün varlığını uzlaştırma girişimidir.

Ya İlk Akıl bu yola çekilmiştir(...)ya da bu yolla sınırlı olmayan İlk Akıl yine de kendi isteğiyle daha iyisini bırakıp bu yola girmiştir. Ancak her iki durumda da yanıt hayati öneme sahiptir. İlk Akıl daha iyisini yapamaz mıydı? O halde iş başındaki tek güç o değildir. Monizm başarısızlığa uğramıştır. İlk Akıl sınırlandırılmıştır. Bununla beraber Bir olan daha iyisini bırakıp da bu yolu seçiyorsa, o zaman kötülüğü Bir olan kendisi için seçiyor demektir. Bu ikilem kaçınılmazdır. (Royce, 1958:268)

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, Royce'a göre, dünyada kötülük varolduğuna göre ya Tanrı daha iyisini yapmaya muktedir değildir ve Tanrı'nın dışında başka bir güç daha vardır, bu ise monizmi sarsan bir düşüncedir; ya da Tanrı daha iyi seçenekleri bırakıp kötü olan lehinde tercihini kullanmıştır. Bu ise anlaşılabilir bir durum değildir. Her iki durumun da anlamlandırılması güçtür.

Royce'a göre, monist bir metafizikte kötü problemi yaratıcı Tanrı ile sonlu olan yaratılmışlar arasındaki potansiyel gerilimden ibaret değildir. Zira kötülük, böyle bir sistemde bütünün bir parçası olması sebebiyle bütünün her yanına sirayet ederek sistemi bozmaktadır.

Royce, adı geçen yapıtın ilerleyen sayfalarında kötülüğü çoğunlukla insanın çektiği acılarla ilişkilendirerek ölüm gibi karşı koyamayacağımız acı veren şeylerle bir dostun verdiği acılar gibi karşı koyabileceğimiz acı veren şeyler arasında ayırım yapmamız gerektiğini belirtir. Yazgının acımasızlığının titizlikle hazırlanan planların bozulmasına ve yaşamın anlamını tehdit eden başka deneyimler yaşanmasına neden olduğunu belirterek, tüm bunların Tanrı için mantıksal ve bilindir olduğu halde bizim için varoluşun getirdiği yükler olduğuna dikkat çeker. (Royce, 1958:451)

Doğada varolan her şey gibi kötülüğün de bir amaç için gerekli olduğunu düşünen Royce, (Royce, 1967:60) dolayısıyla yaşamın özünde hayal kırıklıkları ve başarısızlıkların mevcut olduğunu, ancak bunların hepsine olmasa da bir kısmına insanın bir ölçüde etki edebileceğini belirtir. O, iyiyi ve kötüyü bu dünyada yaşanmış bir deneyim olarak algılamamızın kötünün üstesinden gelebilmede zengin bir kaynak olabileceğini düşünür. Böylece Royce felsefesinde kötülükle mücadele edebilme ve onun üstesinden gelebilmenin ne denli önemli olduğu fark edilir.

Bu bağlamda Royce, kötülüğü fark ederiz, onunla savaşıyoruz ve aynı zamanda kötülükle savaşırken kendi içsel yaşamımızın bir kısmını kavrarız...ahlaki kavrayışım kötülüğün varlığını ve onun her türlü biçimini ayıplıyor. Kötülüğe karşı kazanılan bu zafer, kişinin iyi irade ya da niyete olan eğilimini de ortaya çıkarıyor diyerek (Royce, 1958:452) kötülükle mücadelenin önemine dikkat çekmekte, kendi idealizminin bu problemin üstesinden gelebileceğini düşünmektedir.

Kötülüğü ortadan kaldırmanın insanoğlunun bir görevi olduğunu düşünen ve sonlu hayatın kötülükle mücadeleden ibaret olduğunu belirten (Royce, 1923:379) Royce, kötülükle mücadeleyi cesaretin, sabrın, teslimiyetin ve umudun başarısı olarak değerlendirir. (Royce, 1923:380) Kötülükle mücadelenin yıkıcı ve yıpratıcı olduğu kadar olumlu ve yapıcı bir yönü de olduğunu düşünen Royce'a göre, kötülüğe karşı mücadele sonunda kazanılan zafer yalnızca kişinin iradesini iyi yönde kullandığı anlamına gelmekle kalmayıp, onun ilahi yaşamı daha iyi anlayabilmesine de yardımcı olacaktır. Çünkü bir analogiye başvurulacak olursa,

mükemmel bir varlık olan Tanrı'nın yaşamı mutlak anlamda iyiye yönelen bir iradeye sahip olmak durumunda olduğu için Tanrı aynı zamanda mücadele ve zafere ilişkin de bilinçli olmak zorundadır. Bu perspektiften bakıldığında, ahlaki iyilik ister insani isterse ilahi olsun kötülüğün olmaması değil, bunun yerine kötü iradeye boyun eğdirilmesidir. Yani kötü irade mevcut olsa da kontrol altında tutulmalıdır. (Royce, 1958:452, 465)

Royce, 1892 yılında yayınlanan *Modern Felsefenin Ruhu* (The Spirit of Modern Philosophy) adlı yapıtının *İyimserlik Kötümserlik ve Ahlaki Düzen* başlıklı on üçüncü konferansında iki farklı dini ruh halini ve bunların kötü problemine yönelik yanıtlarını irdeler. Bu suretle o, kendi idealizminin kötü problemine verdiği yanıtta iyimserlik ve kötümserlik arasında yer bulmaya çalışırken, sonlu dünyada etik kötülüğün gerekliliği düşüncesiyle kötümserliğe yaklaşır.

Royce görünüş itibarıyla, idealizmle birlikte yol alan popüler bir iyimserlikten endişe ederek günümüzdeki dini iyimserlerin Tanrı'nın şefkatiyle ahlakın egemenliği ve evrenin genel huzuru ile gelen güvence içinde rahatlama bulduklarını, fakat kendisinin bir bütün olarak bu güvenceyi paylaşmadığını belirtmiştir. (Royce, 1967:442) Dünyanın yetkinliğini söylemek kolay olsa da iyimser bir dini bilincin getirdiği ağırlığın altından kalkabilmenin güç olduğunu söyleyen (Royce, 1967:440) Royce, iyimser kişinin ilahi düzenin ahlaki yönünün ciddiyetini öğrenmedikçe yaşamın trajedisini yüzleşmedikçe idealizmin sunduğu rahatlığa ulaşamayacağını belirtmiştir. (Royce, 1967:441)

İkinci dini ruh halini Royce, Spinoza örneğindeki mistisizm benzeri bir mistik teslimiyet halinde görür. Bilineceği üzere mistisizm, Gerçekliğin doğasının normal deneysel ya da rasyonel yollarla anlaşılabilir olmadığını, gerçeklikle ilgili kesin bilgi ve nihai doğruya yalnızca gizemli bir tecrübe, mistik bir sezgi yoluyla ulaşılabileceğini öne sürer. (Cevizci, 1996:230) Royce'a göre, bu görüş ilahi düzenin gerçek ve üstün olduğunu ve sonlu dünyanın kötülüklerle dolu olduğunu kabul edip, kötü problemiyle yüzleşmeyi reddederek, problemi çözmeye koyulur.

Mistik kişi sonlu yaşamın acıları üzerine odaklaştığı için kötümserdir. Ancak bu kötümserlik ve acı mistik tecrübeye Tanrı'nın anlamının kavrandığı o kısacık anda kaybolur. Bu sebeple mistik kişi için kötülük bir yanılmasadan ibarettir.

Fakat Royce o kısacık an'ın kelimelerle ifade edilemeyecek ilahi bir hal olduğunu ve dünyadaki pratik yaşamla izahının mümkün olmadığını belirtir. (Royce, 1967:450) Kötümserliğin ahlaki yaşamın tüm gönülsüzce yapılan planlarının zorunlu bir sonucu olduğunu düşünen Royce'a göre "yaşamımız bu dünya içindedir...tecrübe dünyası sadece beyhude bir savdan ibaretse eğer, o halde son söz yaşama dair konuların bariz bir yanılmasa ve değersizlik içerdiği duygusudur ki, kötümserliğin özünde de bu vardır. (Royce, 1967:452)

Böylece Royce iyimserlik ve kötümserliğe yönelik irdemelerinin akabinde ihtiyaç duyulan şeyin ne olduğunu açıklar: Bu iyimserlik ve onun zıttı olan kötümserliğin gerçek sentezi, kötülüğün gerçekliğini ve önemini inkar etmeyen tinsel bir idealizm, İsa'ya (Lord) kavuşma gününü büyük gün olarak dört gözle bekleyen yaşamın trajik olarak yeterince değerli bir şey olduğunu kabul eden bir dindir-işte ihtiyacımız olan şey budur. (Royce, 1967:448)

Bu suretle Royce, gelip geçici yaşamımızın sınırları içerisinde etik anlamda kötülük problemine yönelirken, hayatın acılarına ve olumsuzluklarına rağmen değerli olduğuna ve insanın her şeye rağmen iyiyi arama arzusuyla hareket etmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. O halde bu durumda trajik olmasına rağmen değerli bir yaşama yönelmemizi de sağlayacak olan şey sadakat erdemi olacaktır.

Teolojik açıdan yapılacak olan ise dikkatimizi kötülüklerin karmaşasından uzaklaştırıp, kendi gerçek-ilahi benliğimize doğru çevirmektir. Evrendeki düzeni ve Tanrı'nın mükemmelliğini fark edememek insanın kendi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Royce'a göre sadakatsizlik gelip geçici bir hata olarak bizim geçici dünyamızın düzeni olsa da, böyle bir düzenin tinsel dünya açısından önemini koruyacağını söylemek mümkün değildir. Zira bu gibi durumlar tinsel dünyada saçma ve aşağı şeyler olarak kalırlar. (Royce, 1967:468)

O halde kendi ilahi benliğimize dönmeli ve Tanrı'nın şu sözlerinde güvence bulmalıyız: Sizin kederiniz benimdir. Benimki olmayan, sonluluğunuzun verdiği hiçbir acı yok. Herşey bana ait olduğu için ben de tüm bu acıları çekerim, bunları taşıyım, ancak zafer benimdir. Royce'a göre ilahi Ben'in bu sözü idealist kavrayışın tamamının tek nihai sözüdür. (Royce, 1967:470) Böylelikle Royce acılarımızın aynı zamanda Tanrı'nın acıları olduğunu belirterek, Tanrı'nın bizimle birlikte acı çektiğine dikkat çeker.

Royce, 1898 yılında kötülük hakkındaki denemelerden oluşan ve bu denemeler arasında en bildik denemesi olan Eyüp* Probleminin (The Problem of Job) bulunduğu, *İyi ve Kötüye İlişkin Denemeler*(Studies of Good and Evil) adlı yapıtını yayınladı.

Bu yapıttaki düşüncelerini Alman sosyolog ve kültür eleştirmeni Georg Simmel ile yaptığı fikir alış verişleri esnasında şekillendirme olanağı bulan Royce, Simmel'in kötünün tecrübe edilmesi sayesinde iyiye ulaşmak için gerekli olan bilginin edinildiği yolundaki düşüncelerinden ilham aldı. Simmel, ahlaki sistemlerin erdemlerin yanı sıra gayri-ahlaki davranışları, kötülükleri de detaylarıyla tanıtmaları gerektiğini zira kötülükleri tecrübe etmek suretiyle elde edilen bilginin ahlaki iyiliğin kavranması açısından gerekli olduğunu düşünüyordu.

Ancak Royce kötülüğün bilgisini edinmenin ahlaki anlamda iyilik için gerekli olduğunu düşünmesine rağmen, böyle bir durumun bizi *yılan paradoksu* olarak adlandırılan şeyle yüz yüze getirebileceğini belirtir. Amacımızın iyiyi istemek olmasına rağmen, bunu kötülüğün ne olduğuna dair bilgi yoluyla gerçekleştirmek paradoksal bir durumdur. Başka bir deyişle, ahlaki iyinin bilgisi kötüyü bilmek suretiyle mümkün olabilmekte, kişi ahlaki bir karar verip seçim yaparken kötü olarak nitelendirdiği şeyi bir biçimde kendinde bulmaktadır. Yani ahlaki bir karar veren kişi, kötüyü yalnızca bilmekle kalmayıp, o kötülüklerin bulunduğu bir ortamda, etrafı onlarla çevrili bir biçimde yaşamaktadır. Fakat sonunda onları mağlup edebilmektedir. Royce, kötülük tecrübesi yoluyla kötülük hakkında bilgi edinilmesi durumunun zaman zaman genç ve tecrübesiz kişiler

* Royce bu denemede kötü problemini Eski Ahitteki ana karakter olan Eyüp örneği üzerinden örneklendirerek açıklamaya çalışır.

tarafından kötülüğe yönelik bir eğilim sonucu ortaya çıkan trajedilere sebep olabilmesine rağmen, kötüyü tecrübe etme ve bilmenin kötünün üstesinden gelmede son derece önemli olduğu konusunda ısrarcıdır. Zira ahlaki kişi için kötüye eğilim ve iyi olan arasındaki salınımı fark edebilmek önemlidir. Ancak bu yolla kötülüğe karşı zafer kazanılabilmek durumundadır. Birlik ve düzen adına zaman zaman bir takım olumsuzlukların ya da trajedilerin gerekli olduğunu düşünen Royce, bunların başarı elde etme yolunda kişiyi kamçılıdığını belirtir.

Kişi ancak hakkında bilgi sahibi olduğu karşıtlar arasında karar verip seçim yapabilmekte ve bu seçimin sorumluluğunu üstlenmektedir. Bu sebeple seçim, somut bir özelliğe sahiptir ve erdeme ulaşmak bir çaba gerektirir.

Bu konuda Royce,

Ahlaki bilincimiz bize genelde bir doğru ve yanlışın var olduğunu anlatmakla kalmamalı aynı zamanda herhangi bir bireysel durumda bunun doğru şunun yanlış olduğunu da bize söylemelidir. Popüler olarak algılandığı üzere bilincin görevi burada bitmez. O, bizim için neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirlemekle kalmaz aynı zamanda doğru veya yanlış yaptığımızda başımıza ne geleceğinin de yargısını verir. Bizi suçlar ve bizi affeder; bize suçluluk hissi verdiği gibi değer hissi de verir; sadece kuralları belirlemekle kalmaz aynı zamanda geçmişe ait davranışlarımızı da yargılar. Bundan öte sadece eylemlerimizi yargılamakla kalmaz genel eğilimlerimizi ve davranışlarımızı da tartar. Bunların bazılarını erdem olarak taltif ederken diğerlerini de kusur olarak beyan eder. Tüm bu durumlarda sorgulanamaz, koşulsuz ve emreder nitelikteki bir içses görevi görür. Fakat ne yazık ki aktüel davranışlarımıza rehberlik etme konusunda en yetkin merci değildir. Değer biçer fakat her zaman kontrol etmez. Önümüze idealler koyar fakat bu idealleri seçim yaptığımız biçimiyle takip etmek ya da etmemekte bizler özgürüz. Asla kaçamayacağımız şey ise bilincimizin yapmış olduğumuz eylemler hakkında verdiği yargılardır. Yanlış yaptığımız zaman verdiği ızdırabın bize yüklediği cezadır (Royce, 1893: 415) demektedir.

Bu durumda Royce'a göre ahlaki yaşam özü itibarıyla çatışma esasına dayalı bir yaşamdır. 'İnsani olan' ile dar bir kalıpta 'bencil' nitelik taşıyan güdülerimiz arasında 'akıl' ve 'kapis', 'düzen' ve 'düzensizlik' arasında çatışmayla geçen bir yaşamdır. (Royce, 1893:423) Kötülüğe eğilimin varlığı ve iyi seçeneği arasındaki yani bu ikilimler arasındaki salınım kişinin iradesini kullanarak seçim yapması ve dolayısıyla ahlaki bir varlık olması açısından önem taşır.

Ahlaki insanın inatçı bir insan (Royce, 1893:424), erdemlerin elde edilmesinin de bir mücadele meselesi olduğunu ve en yüksek erdem en çok mücadele ile elde edilen erdem olduğunu belirten Royce, insanın kötü güdeleri yalnızca bilmekle kalmadığını iyinin tutkulu bir hizmetkarı olarak kötü güdeleri altettiğini de belirtir. Bu suretle o ahlaki seçimin somut özelliğine dikkat çekerek, erdem ve bilginin soyut olmadıklarını daima kendini kötü olanın *karşısında* şu ya da bu iyinin *lehinde* yapılan seçim olarak ortaya konan somut bir erdem olduğunu belirtir.

Bu değerlendirmeler Eyüp Probleminde ifade edilen şekliyle Royce'un teodisesinin yani Tanrı'nın bizimle birlikte acı çektiği düşüncesinin temelini oluşturur. Bu dönemde Royce, kötülüğün kaynağının özgür irade olduğunu

savunan teori üzerine dikkatini yönelterek, bu teoriyle ahlaki dünyanın korunamayıp aksine tam kalbinden yaralandığını düşünmüştür. (Royce, 1898:1-28)

Zira Royce, özgürlüğün kendi içinde sonsuz bir değere sahip olduğunu düşünse de, tüm kötülükleri açıklamada özgür iradenin yeterli olmadığını, acı çekmeyi her durumda acı çeken kişinin eylemlerine bağlamanın yeterli olamayacağını ifade eder. Bazıları özgürlüğünü kötüye kullanabilir ancak diğer bazılarının ise, kötüyü seçmeleri yalnızca özgür olmalarından dolayı değil, cehaletlerinden dolayıdır. Öte yandan insan özgürlüğü; fırtınalar, tayfunlar, depremler gibi acılardan sorumlu tutulamaz. Bu yükler doğanın dengesi sonucu meydana gelir ve masumları bile etkiler. Eyüp Probleminde ortaya konulan paradoksun esası da burada gizli bulunmaktadır: Yani özgür iradeye bağlı olmaksızın masum kişiler de acı çekebilmektedir. Masum olanın acı çekmesi ya da hak edilmeyen bir acının yaşanması her zaman için söz konusu olmaktadır. Bu suretle Tanrı'ya atfedilen bilgelik ve iyilik ile Tanrı'nın yarattıklarında gizli olan eksiklikler arasındaki tutarsızlık ikilemi ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda Eyüp'ün Tanrı'ya yönelttiği “tam olarak istediğinizi seçebiliyorsanız ve herkesin bildiği gibi dürüst bir kulun değerini biliyorsanız, niçin dürüste düşman olarak hiddetle zulmetmeyi ve sürekli nefreti seçiyorsunuz? Bu soru anlamlıdır ve problemin özü burada bulunmaktadır. (Royce, 1898:1-28)

Royce'un özgür iradeye dayalı teori hakkındaki ahlaki itirazının teknik olarak iki yönü vardır: Bunlardan ilki kötülüğün kaynağını özgür irade olarak açıklayan teoriye bağlı kalınması halinde acı çeken kişiyi teselli etme olasılığı ortadan kalkmakta, teselliyi imkansız kılan bir özgür irade mantığı ortaya çıkmaktadır.

Zira kötülük insanların özgür seçimlerinden kaynaklanan yanlış davranışlarına bağlıysa bunun sorumluluğu bizzat onlara ait olacaktır. Bu durumu Royce, *İyi ve Kötüye İlişkin Denemeler*'de A'yı açıklık, susuzluk, hastalık gibi herhangi bir sebepten dolayı acı çeken şahıs, B'yi ise acı çeken A şahsını gören arkadaşları olarak ele alıp örneklendirerek anlatır;

A şahsı, Ah! Diye bağırıp, B'ye ‘sen bana ışık, sempati veremez misin? Sen en azından bana iyi olmayı öğretemez misin’ diye sorar. B şahsı her bir sonlu failin kendi özgür istencinin ilahi adaletin kaynaklarından biri olduğunu düşünüyorsa eğer, bu durumda o, ‘hayır, sen, ışığı ya da herhangi bir diğer konforu hak eden biri olsaydın, Tanrı, ben kesin olarak reddetsem de seni aydınlatacaktı. Ancak eğer sen ışığa layık değilsen, ben sana boş yere öğüt veriyor olacağım’ diyerek yanıt verecektir. (Royce, 1898:1-28)

Böyle bir örnekten hareketle, arkadaşları kötülüğün temelini özgür düşünce teorisine dayandırmışsa eğer, Eyüp acı çekerken, A ve B örneğindeki bir durumla karşılaşılacak, Eyüp bugün daha önce yapmış olduklarının cezasını çekiyor şeklinde bir yorum yapılacaktır. (Royce, 1898:1-28)

Yukarıdaki örnekten hareketle Royce, özgür irade mantığının korunduğu yerde acı çeken kişiyi teselli etmenin imkansız olduğuna-çünkü o bunu kendisi seçmiştir-dikkat çekerek, acı çekmenin ya da yaşamdaki trajedilerin tek bir şekli olmayıp pek çok çeşidi olduğunu ve bunun gözden kaçırılmaması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla kötü problemine verilebilecek yanıt türlerinin de birden

fazla olduğu göz ardı edilmemelidir. Yani uygun yer ve ortama göre uygun üslubu seçmenin gerekliliğine değinen Royce, bir cenaze ortamında teselli edici sözler söylemenin ayrı bir şey, teodise konuşmanın ise ayrı bir şey olduğunu ifade etmiştir. Kötülük problemine dair yanıtların çeşitli olabileceğinin gözden kaçırılması ona göre, ciddi yanıtlara sebep olabilmektedir.

Bu düşüncelerden hareketle C.H. Schell, Royce'a göre nihai anlamda kötülük probleminin olmadığına dikkat çekerek, onun yerine, Royce'un trajedinin ve acının pek çok şekli olduğunu ve onlarla yüzleşmesi gerektiğini düşündüğünü ifade eder. (Schell, 2004:10)

Özgür irade yaklaşımının teselliyi imkansız kılan bir mantık sağladığı tespitin^{*} akabinde Royce itirazının ikinci kısmını ortaya koyar. İyiliğe yönelik gerçek bir işbirliğine, ortak bir etik bilince böyle bir görüşte yer yoktur. Kötülüğün insanın kendi özgür iradesinin bir sonucu olduğu şeklindeki görüş, beraberinde herkesin kendi kurtuluşunun peşinde olacağı görüşünü getirecektir ki böyle bir yaklaşım kolektif irade ve sorumluluğu dışta bırakmaktadır. (Royce, 1898:1-28)

Siz ve ben, özgür failler olarak Tanrı'nın kutsal dünyasında günah dolu bölmelerde, kötülük dolu bölmelerde yaşıyoruz. Ne ben sizi incitirim, ne de siz beni. Ben yapabileceğim her şeyi kendi kurtuluşum için ararken, siz kendi günahlarınızı çekmektesiniz. (Royce, 1898:1-28) Böyle bir yaklaşımın olumlu bir yaklaşım olmadığını düşünen Royce, kötü ile yapılan mücadelede işbirliğinin önemine inanır ve bu işbirliği, onun ilerleyen yıllarda ahlak anlayışında yapacağı komünal vurgunun esasını oluşturur. Ona göre, kötülükle mücadele kolektif bir irade ve sorumluluk gerektirir. Royce'un, sadakat felsefesi konusuna yönelmeden önceki kötülük problemi hakkındaki son çalışması Gifford Konferanslarındaki *Kötü ile Mücadele* başlıklı konuşması olmuştur. O bu konuşmada acı çekme, topluluk, bizimle acı çeken Tanrı gibi konuları irdelemiş, Eyüp'ün sorusuna verilebilecek olası yanıtlara ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve bu değerlendirmelerde bireysel ben'in sosyal doğasına ve sonluluğa dair ciddi vurgular yapmıştır.

Royce, "tüm geçici durumlar...özü itibarıyla az çok yetersizdir. Kötülük de öyle, diyerek (Royce, 1923:381) sonlu düzenin sınırlılıkları sebebiyle yetersizliğinin kaçınılmaz olduğunu düşünmüş dolayısıyla 'sonluluk' ile 'kötülüğü' eşdeğerde görmüştür.

O, bireyselliğimizi kesin olarak ortak insan doğasından bağımsız olmadığı için, tüm insani günahların aslında bir anlamda benim kendi günahım olacağına dikkat çekerek bu konuda sorumluluklarımızı hatırlatmaktadır. Zira bireylerin kötü eylemleri ve insanlığın kötü kaderi ayrılmazcasına birbirine bağlı yönlerdir. (Royce, 1923:393) Bu, ahlaki düzene dair idealist-dayanışmacı görüştür.

Bizler mutlak yaşamın parçaları ya da daha iyi bir ifadeyle, mutlak ve bilinçli dünya sürecinin birliği dahilindeki kısmi fonksiyonlarız. Bizim varoluşumuz ve bireyselliğimiz yanılısama olmayıp hayat boyu Mutlak Varlığın

* Bu tespite rağmen Royce, özgür irade mantığını bir biçimde korumaya devam eder, çünkü buradan sadakat anlayışına geçiş yapabilecektir.

organik bütünlüğü altındadır. Böylece Tanrı'nın da bizimle birlikte acı çektiği fikri ortaya çıkmaktadır. (Royce, 1898:1-28)

Bu perspektiften bakıldığında Royce'a göre, Eyüp'e şöyle bir yanıt verilebilir: Tanrı senin dışında yüce bir cevher değildir. O, Mutlak Varlıktır (Absolute Being). Sen gerçekten Tanrı'yla berabersin. Onun yaşamının bir parçasısın...ne zaman sen acı çeksen, Tanrı da seninle beraber acı çeker, bu dışsal bir olay, dışsal bir ceza değildir. Önemsememesinin sonucu da değildir...Tanrı senin için de acı çeker, tıpkı senin yaptığın gibi. Seni olumsuzluklardan uzak tutmak için acıların üstesinden gelmede tümüyle seninle birliktedir. (Royce, 1898:1-28) Dolayısıyla Tanrı senin ızdırabını paylaşır.

Bu suretle Royce, kötülükle mücadelede dayanışmacı bir bakış açısının ve sorumluluk yüklenmenin ne anlama geldiğine vurgu yapmaktadır.

Royce Felsefesinde Sadakat ve Kolektif İrade

Royce'un ahlak felsefesinin özünü sadakat prensibi ve bu prensibin hayata geçirilmesi yani uygulanması oluşturur. Royce'un sadakat merkezli felsefesinin onun kötülük probleminde verdiği yanıtın ayrılmaz bir parçası olduğu görülür. Şimdi kötülük problemi ve sadakat ilişkisini anlayabilmek için Royce'un sadakat anlayışına yönelelim.

Royce, *Sadakata Felsefesi* (The Philosophy of Loyalty) adlı yapıtının ilk kısmında sadakati bir kişinin bir davaya (cause) irade göstererek (willing), pratik bir biçimde ve tam olarak kendini adaması (Royce, 1909: 51) olarak tanımlar.

Tanımda anahtar rolü oynayan 'dava', 'irade gösterme', 'pratik', 'davaya adanma' kavramlarından hareketle sadakatin özüne dair bazı ipuçları elde edebilmek mümkündür: Sadakatten söz edebilmek için kişinin sadakat gösterebileceği bir davasının olması; ona kendi iradesiyle bağlanması; o davaya kişinin pratikte tam anlamıyla kendini adaması, koşulların değişebilme olasılığına rağmen adanmışlığının tam ve sürekli olması gerekir.

Royce, başka bir yerde ise sadakati, bireyin bir topluluğa pratik olarak sevgiyle bağlanması şeklinde tanımlar. (Royce, 1913: C.I. xvii.)

Yukarıdaki her iki tanımda da görüleceği üzere Royce, sadakatin daima pratik eylemlerle ilgili olması gerektiğini vurgulayarak işe başlamış, bir davaya sadakatin yalnızca 'adlanmışlık duygusu' olmadığına dikkat çekerek, onun bireyi eyleme yönelttiğini ve eylemin birey açısından kişisel oluşunu kendi içinde barındırdığını belirtmiştir.

Sadakata, şüphesiz bağlanılan davaya ilişkin bir istekliliği beraberinde getirir ve bu çerçevede *sadakata* ile *sevgi* çoğu zaman aynı gerçekliğe yönelen eş anlamlı terimler olarak işlev görseler de (Beebe, 1999:84) Royce, sadakatin bir davaya yalnızca hayranlık veya sevgi beslemekten kaynaklanan bir adlanmışlık olmadığını, (Royce, 1909:18) onun bir zihniyet meselesi olduğunu ve beraberinde de çalışma ile eylemde bulunmayı getirdiğini belirtmiş, sadakati yalnızca duyguların merkezi bir rol oynadığı bir değer olarak gören geleneksel yapıyı düzeltme girişimlerinde bulunmuştur.

Royce'a göre, sadakat salt bir duygu değildir. (Royce, 1909:18) Aksine sadık olmak, daha sonra görüleceği üzere, bireyin doğal isteklerini gerektiğinde kısıtlayıp bir davaya kendini pratikte tam anlamıyla bağlayabilmesidir. Eğer sadakat, salt bir duygudan ibaret olsaydı, bir hayale ya da arzuya belli belirsiz bir bağlanma halini alırdı. Oysaki gerçek sadakat sevginin yanı sıra nihai olanı ve anlamları belirleyen ayrıntılı empirik bilgiyi haklı kılan metafizik bir kavrayışı da ihtiva etmektedir. (Smith, 1950:35)

Royce'a göre sadakat, kişinin bir davaya özgür iradesi ve kişisel seçimi ile bağlılığıdır. Sadık birey bağlanacağı davayı olduğu gibi, o davaya hizmet etme tarzını da kendisi seçer. (Trotter, 2001: 37) Ancak bu bağlamda bireyin kendi iradesiyle başka iradeler arasındaki ilişki ve uzlaşmazlık problemi gündeme gelir. Bu probleme dair Royce, bireysel ben kendi eylemlerinin farkına varacak olgunluğa eriştiğinde gerçekten iyi bir davranış çizgisinin yalnızca kendi rasyonel iradesi tarafından bilinçli bir biçimde seçilen ve desteklenen bir davranış çizgisi olduğunu anlayacaktır der.

Bu durumda hiçbir dış otorite kişi için bir akt'ın niçin gerçekten doğru ya da yanlış olduğu konusunda sebep gösterip açıklama yapabilme durumunda değildir. Yalnızca kişinin kendisinin gerçekten ne istediğine ilişkin makul bir görüş, böyle bir soruya yanıt olabilecektir. (Royce, 1909:25) Başka bir deyişle, 'eylemlerinin ve ödevlerinin niçin kendi ödevi olduğu' hakkında kişiye net bir açıklama yapma durumunda olan yalnızca kişinin kendisidir.

Fakat bireysel ben'in istekleri üzerine vurgu yapmakla birlikte Royce, yalnızca doğal istekler üzerine kafa yormakla ya da anlık kaprislere boyun eğmekle bireyin kendi kendini keşfedemeyeceğini düşünür. Aldığı eğitimden bağımsız olarak değerlendirildiğinde ben'in bir dürtüler toplamı olduğunu ve onun, bunlar üzerine yalnızca düşünmekle kendini gerçekleştirme sürecinde neleri temele koyabileceğini-gerçekte iyi bir davranışın hangisi olduğunu-saptayamayacağını belirten Royce, bunun yanı sıra yalnızca aktivitede bulunmanın da tüm istekleri düzenleyen prensibi belirlemekte yeterli olamayacağını ifade eder. Bu suretle Royce'a göre, insan *kendini gerçekleştirme paradoksu* olarak adlandırılan bir paradoksla karşı karşıya kalır.

Paradoksun esası şudur: Yaşam planımı ve ne yapmam gerektiğini, yaşamımı nasıl şekillendireceğimi ahlaki açıdan belirleyebilecek olan yalnızca benim. Hiçbir dış otorite bana yaşam planımı oluştururken ödevime ve ne yapmam gerektiğine dair açıklama yapamaz. Ancak buna rağmen, ben kendi kendime hiçbir zaman bir yaşam planı oluşturamam. Doğal olarak bende mevcut olan doğuştan gelen bir ideal yoktur. Ben, istek ve acılardan, hırs ve dürtülerden oluşan bir bütünüm. Doğası gereği arzuların anlık oyunlara bağlı olarak karmaşıklaşan benlik'in içinde çırpınıp durmaktayım. (Royce, 1909:31) Ancak bu gidiş gelişlere rağmen ben, kendi irademi keşfetmek ve kendim için bir yaşam planı oluşturarak yaşamımı anlamlı hale getirmek mecburiyetindeyim.

Yani genellikle kendi kişisel ideallerimi başkalarının yardımı ya da katkısı olmaksızın kendi başıma belirlemem gerektiğini düşünsem de, kendi başıma yaşamın anlamını bulmakta ve yaşam planımı gerçekleştirmekte yetersiz kalırım. Kendi irademi yalnızca dış otoriteleri tanıyarak ve eğitim yoluyla öğrenebilirim.

Böylece bireysel ben'in *özerklik* konusundaki içsel arzusu ile aynı bireysel ben'in *sosyal doğası* arasındaki gerilim ve yüzleşme *kendini gerçekleştirme paradoksu* olarak karşımıza çıkar.

Bu bağlamda Royce, kişinin kendini gerçekleştirme sürecinde onun sosyal yönüne olduğu kadar *taklit* ile *karşıtlık* arasında gidip gelen sürekli salınımına da dikkat çeker. Birey kendisi için neyin iyi neyin kötü olduğuna karar verip yaşam planını şekillendirmeye çalışırken onun isteklerinin şekillenmesinde taklit önemli bir rol oynar. Başkalarını taklit etme ya da onlara karşıt olma yoluyla oluşmaya başlayan 'bireysel irade'sosyal eğitim yoluyla şekillenir. "Sosyal eğitim, bireysel ben'in iradesini harekete geçirir ve bu ben'e kendini ifade etmenin yol ve araçlarını öğretir." (Royce, 1909:34) Bu suretle bir yandan nasıl yaşaması gerektiğinin örneklerini diğer insanlarda bulan birey, öte yandan diğer bireylerden farklılığının farkına vararak özbilincini (ben bilinci) oluşturur. 'Kim olduğunun' ve 'ne istediğinin' bilincine varır. Sosyal eğitim ile büyük ölçüde sosyal uyum geliştirilir. Ancak insanın bireysel istekleriyle dış koşulların tam anlamıyla uzlaşabileceği bir yaşam planı bulabilmek çoğu zaman güçtür. Royce, bireysel ve sosyal istekler arasında her daim çatışma olasılığının olduğunu belirtir.

Bu durumda Royce, sadakati, bireysel irade ile sosyal irade arasında uzlaşma sağlayabilen, çatışan ilgiler arasında uzlaşmaya imkan veren ve bireyin yaşamını anlamlı hale getiren "en yüce iyi" (supreme good)(Royce, 1909:123) olarak gündeme getirir. Zira sadakat bireyin kararlı bir şekilde bireyler üstü bir davaya hizmet etmesini sağlayan ve bu suretle iki iradenin birbiriyle zaman zaman kısır döngüye dönüşebilen mücadelelerini ortadan kaldıran bir değerdir.

Royce, iradenin 'yaşama iradesi', 'yaşama iradesini reddetme iradesi' ve 'sadık olma iradesi' (Royce, 1913: C. II. 298, 305, 309) olmak üzere üç yönünden bahsederek, sadık olma iradesini kullanan insanın, bireysel benliğini sosyal benlikle birleştiren bir irade faaliyeti ortaya koyduğuna dikkat çeker. Örneğin vatan tehlikedeysen vatansever kendini feda etme pahasına ülkesine hizmet eder. Bu kararı verirken 'bireysel ben' yaşam planı için dışa yönelerek 'ülkemin bana ihtiyacı var' derken, bu ifadenin ilham verici kaynağını ise kendi iç derinliklerinde bulmaktadır.

Böylece bir davaya bağlanma anında Royce, bireysel irade ile sosyal iradenin uyumlu hale geldiğini belirtir. Vatanseverlik, şehitlik, ödev gibi her bir sadakat ifadesi insanı kendi kendini sevme ötesindeki bir sevgiye yani *sosyal sevgiye* doğru yönlendirir. Sosyal sevgi kişinin özbilincinin şekillenmesine katkıda bulunan ve kendinden daha üstün bir davaya hizmet etmesini sağlayan, kişinin kendini aşan davalara ya da ideallere duyduğu tutkunun bir ifadesidir. Bu tutkunun kaynağı olan sadakat, insanın dikkatini bir dava üzerine yoğunlaştırmasını sağlar ve bu dava dahilinde insanın başka insanlarla birleşebilmesine yardımcı olur.

Ancak bireysel irade ile sosyal iradenin uyumundan hareketle birey açısından sadakatin kör bir itaat ya da otoriteye boyun eğme olduğu sanılmamalıdır. Zira sadık insan davasına ulaşma yolunda gönüllü olarak bazı istek ve arzularını bilinçli bir biçimde sınırlayabilmekte ve sosyal iradeye uygun davranabilmektedir. Yani bir davaya sadakat bireye bir tür otokontrol imkanı verirken (Royce, 1909:18) bunun yanı sıra bir ideal çerçevesinde yaşamı birleştirme, merkezileştirme doğrultusunda kişiye kararlılık ve iç huzuru da vermektedir. (Royce, 1909:22) Bu

suretle sadakat esasına dayalı bir yaşam, kişinin kendi isteklerine aykırı olmadığı gibi sosyal işbirliğini de beraberinde getirdiği için *kendini gerçekleştirme* ya da *varoluş paradoksu* olarak anılan paradoksa yönelik en önemli çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

Royce'a göre sadakat, kendisine bağlanılan davadan bağımsız düşünülemez. Sadakatın anlaşılmasında kilit kavram dava kavramıdır. Buraya değin anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere Royce felsefesinde dava, bir bireyin sadık bağlılığına yaraşır bir nesne olarak düşünülmüştür. Royce, dava ile bir kuruma (Parlamento vb.), ideal bir olaya (Hıristiyanlığın ikinci kez gelişini ümit etmek gibi.), ideal bir amaca (evrensel kardeşlik, bilgi topluluğu vb.) bağlılığın nesnesini kastetmektedir. Royce'a göre bir davanın üç karakteristik özelliği vardır. Öncelikle bir dava kişinin doğal ilgisini çekmeye, onu harekete geçirebilmeye, memnun edebilmeye ve nihai noktada kişiyi çepeçevre kuşatabilmeye muktedir olmalıdır. İkinci olarak dava kişinin zaman içerisinde gelişen ve değişen ilgilerini muhafaza edebilmeye ve tatmin edebilmeye muktedir olmalıdır. Son olarak, dava doğası itibarıyla sosyal olmalıdır.(Fuss, 1965:204-205) Kişiselliği aşan yönüyle karşımıza çıkan sadakat, bireyin, bir bireye değil, aradaki bir bağa ve sevilenle sevenin yer aldıkları geniş bir bütünlüğe sadık olması anlamına gelir. Zira Royce'un kullandığı özel anlamı dahilinde sadakat terimi daima sosyal bir davaya sadakat olarak anlaşılmalıdır. Dava, sadık bireylerin büyük değer verdikleri ve değerini tek tek bireylerin ötesindeki kaynaktan alan ve çeşitli bireysel istek ve ihtiyaçların toplamından öte olan bir şeydir.

Bu konuda Royce; sadık insanın kendini adadığı dava hiçbir zaman *tamamen* gayri şahsi bir şey değildir. O, diğer insanları da ilgilendirir. Sadakat sosyaldır. Eğer kişi, bir davanın sadık hizmetkârı ise, en azından aynı davaya hizmet edecek olan olası dost-hizmetkârlara (fellow-servant) sahip olacaktır. Öte yandan bir dava genelde aynı davaya bağlanan çok sayıda dost-hizmetkârı tek bir hizmet dahilinde birleştirme eğilimi sergilediğinden netice itibarıyla sadık insan için bir tür gayri şahsi (impersonal) niteliğe sahip görünür. Siz bir bireyi sevebilirsiniz, ancak siz yalnızca sizi ve diğerlerini bir birliktelikle bağlayan bir bağa sadık olabilir ve sadece bu bağ yoluyla diğerlerine sadık kalabilirsiniz (Royce, 1909:20) demektedir.

Royce'a göre sadık kişi için dava nesnel bir niteliğe sahiptir. Çünkü çok sayıda bireyi ilgilendirmesine rağmen gerçekliği bu bireylerden herhangi birine dayandırılmaz ve davanın iyiliği sadık bireylerin o davanın başarısı sayesinde başarıya ulaşmasından kaynaklanmaz.

Royce bu konuda sadık kişi ölse bile, o davanın taşıdığı değer hala varolmaya devam edeceğini belirterek, davanın kendindeki değerine dikkat çekmektedir. Böylece Royce felsefesinde çok sayıda bireyi bir birlik bağı ile birleştiren ancak onların herhangi biriyle asla özdeşleşmeyip, bireyler üstü niteliğiyle karşımıza çıkan davaya hizmet esastır. Üst bir davaya sadakat, birey için yüce bir iyinin somut şekillenmesidir ve birey açısından yaşamı anlamlı ve değerli hale getirir.

Royce, seçtiğiniz davanıza öyle hizmet edin ki, hizmetinizle etkilediğiniz herkes kendi davasının ve bu sayede davaların davasının-tüm sadık bireylerin birliği davasının-sizden daha sadık hizmetkarı olsun (Royce, 1977:292) demektedir.

Bu durumda ‘insan tam ve sürekli bağlılığı hak eden davaları nasıl ayırtedebilir?’ ya da ‘sadakate hizmet etmek isteyen insan tam olarak hangi davaya hizmet etmelidir?’ gibi sorularla karşı karşıya gelinir.

Royce bize bu soruların yanıtlarını açık olarak vermese de, onun düşüncesinin izlerini takip etmek suretiyle bazı ipuçları yakalayabiliriz. O, iyi bir yaşam planının ayırım gözetmeksizin herhangi bir davaya bağlanmak suretiyle gerçekleştirilemeyeceğinin (Smith, 1950:41) ve bazı durumlarda meşru olmayan davaların da bizden sadakat beklentisi içinde olabileceğinin altını çizer. Örneğin kan davası güden bir ailenin fertleri ya da savaş yanlısı bir ülkenin mensupları da kendi ailelerinin ya da ülkelerinin davasına diğer aile ya da ülkelere zarar vermek pahasına da olsa, sadık olduklarını söyleyebilirler. Yani bir davaya sadakat başka sadakat örneklerine ve sadık bireylere zarar verebilir. O halde davaların iyi ya da kötülüğü konusundaki ölçüt ne olacaktır?

Öncelikle altı çizilmesi gereken husus şudur: Royce, dava ister iyi ister kötü olsun o davaya kendini adayan sadık kişi için sadakatin değerli olduğu ve “kendi içinde...kötü olamayacağı” (Royce, 1909:231) inancındadır. Eğer davaya sadakat tam ise sadık kişi o ana değin en yüce iyiyi elde etmiş demektir. Sadakatin değeri aynı davaya bağlanan kişilerin tümünce benimsenir. Aynı davaya bağlanan sadık kişilerin topluluğuna dahil olan herkes için sadakat iyi ve değerli görünürken, o davaya inanmayan ya da o davanın yöneldiği amaçları geçerli bulmayan, ona katılmayanlar için ise bir saçmalıktan ibaret olabilmektedir. (Royce, 1909:57)

Ancak Royce, bir davanın iyi olup olmadığına yönelik iki kriterden söz etmektedir: Bunlardan ilki seçilen davanın sadakate zarar vermemesi gerektiği, ikincisi ise bir davanın diğer kişilerin sadakatlerine olabildiğince çok katkı sağladığı, olabildiğince az zarar verdiği ölçüde iyi olacaktır. Çünkü insanın sadakatini hak eden bir davanın birçok kişiyi tek bir yaşam birliğinde toplayabilir nitelikte olması gerekir.

Bu nedenle bir dava özü itibarıyla *sadakate sadakat* esasına dayandığı yani yandaşlarımızın sadakatini desteklediği sürece yalnızca benim için değil fakat tüm insanlık için de iyidir. (Royce, 1909: 118)

Bu suretle Royce, yalnızca kişinin kendi için değil, tüm insanlık için iyi olabilecek bir davanın seçiminde kılavuzluk edebilecek olan prensibi belirler: Senin iraden dahilinde olduğu ölçüde öyle dava seç ve ona hizmet et ki, seçimin ve hizmetinden dolayı dünya üzerinde daha az değil daha çok sadakat olsun ve gerçekte bireysel davayı öyle seç ve ona öyle hizmet et ki insanlar arasında olası en yüksek sadakat artışını temin et. Kısacası sadık olacağın davayı seçerken ve ona hizmet ederken her ne olursa olsun *sadakate sadık ol.*(Royce, 1909:121)

Royce’un sadakatin yegane iyi olduğu yolundaki inancının bir ifadesi olan *sadakate sadakat* prensibi doğrultusunda hareket eden her birey aynı zamanda tüm insanlık için iyi olana hizmet etmiş olacaktır.

Böylece Royce felsefesinde bir davaya olan sadakat, sadakatin en kapsamlı olanına imkan vermektedir. Kişinin davaları bir sistem oluşturmali, tek bir dava ya da ideal ve bir sadakat yaşamı haline gelebilmelidir: Olanaklı evrensel sadakati oluşturmali. Royce, bu suretle davalarımın tek bir dava çerçevesinde bir sistem oluşturabileceği giderek genişleyen bir sadakat anlayışı sunmakta ve bu durumu şöyle ifade etmektedir.

Herkes için olduğu gibi, birey için de doğru olan dava, rasyonel ve mutlak şekilde belirlenmiş yalnızca bir dava vardır-Bu *sadakate sadakat* ifadesiyle tanımlanan genel davadır. Herhangi birinin sadakate sadakat gösterme tarzı ise bizim sadakat felsefemizde bireyle birlikte sonsuzca çeşitlilik gösteren bir şeydir ve ancak kişisel onay yoluyla kesin olarak tanımlanabilir. Ben sadece kendi tarzımla ve kendi kişisel dava sistemime hizmet ederek sadakate sadakat gösterebilirim. (Royce, 1909: 200-201)

Royce, bu düşünceleri bir kez de şöyle ifade eder: Her sadakatin gerçek prensibi şudur: Kendi davanıza öyle sadık olun ki, bu suretle evrensel sadakat davasının ilerlemesine hizmet edin. Sizin kişisel davanız o iyi bir dava ise eğer siz onu benimsediğiniz ölçüde sizi günlük eylemlerinizin ötesine taşıyacaktır. Yani kişi, kendi davasına sahip çıkıp, ona gerektiği gibi hizmet ederek evrensel sadakat davasına hizmet edebilmektedir. Bu suretle Royce'a göre, sadakate sadakat pratik bir davadır ve insan yalnızca bir dünya vatandaşı olmak suretiyle değil, fakat kendi kişisel davasına hizmet etmek suretiyle sadakate sadakat ilkesine hizmet edebilmektedir. (Royce, 1909:138)

Böylece Royce felsefesinde sadakate sadakat ilkesiyle biz, sadakatin gerçek formunun evrensel olduğunu ve kararlılık esasına dayalı güçlü bir bağlılık gerektirdiğini fark ederiz.

Royce, iyi bir davaya yönelik kriterini ilerleyen yıllarda evrensel, ideal insan topluluğu düşüncesini geliştirerek daha net bir hale getirmiştir. Böylece sadakate sadakat göstermek tüm insanlığı kucaklayacak Evrensel Topluluğun ortaya çıkmasına katkıda bulunacaktır.

Royce'a göre gerçek dünya (real world) kendi bütünlüğü içinde bir topluluktur. Bu yüzden gerçekliğin asli doğası topluluktur. Dünya bir topluluk yapısına sahiptir. (Royce, 1913: v.II.279,375) O halde zamansal süreç boyunca dünya, gerçekliğin temel ruh ve ifadesinin bir kanıtı olarak Evrensel Topluluğa ulaşmaya çalışacaktır.

Bireyin kendi başına hayatının anlamını bulabilme ve kurtuluşa* erebilme konusunda yetersiz olduğunu düşünen Royce, bir bireyin diğer benlerle sevgi esasına dayalı bir topluluk oluşturarak kendi başına sahip olamayacağı bir bilinç düzeyine ulaşabileceğini-yani nihai noktada bireyin hem kurtuluş ihtiyacına çözüm bulabileceğini hem de nasıl kurtuluşa erebileceğini fark etmesine imkan veren bir bilinç düzeyine ulaşabileceğini-ifade eder.

Royce, topluluğun doğasını tanımlarken bir topluluğun yalnızca bireylerin bir araya gelmesinden ibaret olmadığına dikkat çeker. O, toplulukları etnik, sınıf,

* Kurtuluş, günahlardan arınma ve İsa'nın ruhu ile örneklenen sevgi esasına dayalı bir yaşama katılma anlamına gelmektedir.

cins ve diğer özel ölçütlere dayalı olan *doğal topluluklar* ve kişiyi yücelten bir tinsel ideale bağlı kalınarak oluşturulan *gerçek topluluklar* olarak ayırır. Gerçek toplulukların en iyi topluluk biçimleri olmalarının yanı sıra gerçekliğin temel doğası ile uyumlu yegane topluluk biçimi olduklarını da düşünür. (Beebe, 1999:174) Bir araya gelmiş bireylerin aksine gerçek topluluk hem gelecekte ortak bir hedefe hem de geçmişte ortak bir maziye kendilerini bilinçli bir biçimde adanmış olan bireylerin oluşturduğu bir birliktir.

Organize sosyal bir yaşamın varlığı hiçbir şekilde gerçek bir topluluğun varolduğu anlamına gelmez. Genel işbirliği biçimleriyle, gerçek topluluğun doğası belirgin bir biçimde farklıdır. Genel işbirliği grupları yalnızca o anki bir ihtiyacın giderilmesine odaklanmıştır. Gerçek bir topluluk ise, bireylerin kendilerini bir parçası** oldukları topluluğun belleği ve umudu ile tanımlamaları suretiyle şekillendirilmişlerdir. (Royce, 1913: C.II 84) Bireyin bilinci isteyerek sadakat gösterdiği topluluğun bilinciyle biçimlenmiştir.

Gerçek bir topluluğun üyeleri hep birlikte ortak bir yaşam inşa edebilme ve bunu kendilerinden öteye taşıyabilme becerisiyle diğerlerinden ayrılmaktadırlar. (Royce, 1913: C.II 88)

Bu bağlamda Royce, Evrensel Topluluk anlayışını gündeme getirerek, Evrensel Topluluk idealine duyulan sevginin kişileri bu ideali arayışa yönlendireceğini belirtir. *Gerçek* ya da *sadakat topluluğuna* bağlılık yoluyla insan Evrensel Topluluğa doğru yükselebilecek imkanı bulacaktır. Royce, doğal topluluk ile sadakat topluluğu arasındaki temel farklılığın sadakat topluluğunun içerisinde kişinin kendini aşip Evrensel Topluluğa nihai bir bağlılık gösterebilme becerisinin bulunmasına bağlamaktadır.

Royce'a göre Evrensel Topluluk, Tanrı'nın varlığını, doğasını ve tezahürlerini ifade eden bir doktrindir...Evrensel Toplulukta birleştirici güç Ruhur ve Royce'a göre bu Ruh, Hıristiyanlıktaki Kutsal Ruh sembolüyle aynıdır. (Royce, 1913: C.II 13)Evrenin metafizik doğasını topluluk olarak anlamamızı sağlayan evrendeki birleştirici kuvvet işte bu Ruhur. (Royce, 1913: C.II 103)

Böylece Royce'un din felsefesinin manevi odağı olan sadakat, insandaki bilinçlilik düzeyini yükseltir. Royce'a göre insan bilincini üst bir aşamaya yükselten sadakat, ister Hıristiyanlık* biçiminde isterse başka bir biçimde olsun bireyin kendisi için en iyi olan şeyin bir topluluğa sadakat göstermesi olduğunu fark etmesine imkan verecektir.

Royce'un ahlak felsefesi açısından ise sadakat, insanın en önemli ahlaki sorularından olan niçin yaşıyorum? Varoluş gayem nedir? Yaşam idealim ve ödevlerim nelerdir? gibi sorularına yanıt vererek kişinin kendi özgür iradesiyle yaşamını düzenlemesine ve anlamlandırmasına imkan verecektir.

** Royce felsefesinde topluluk, büyüme ve yıpranma gösteren canlı bir organizma olarak düşünülmüştür.

* Royce, insanın kurtuluşunun toplulukla ilişkisine bağlı olduğunu, dini toplulukların çok çeşitli biçimleri bulunduğunu söyleyerek nihai noktada Hıristiyan Kilisesini en belirgin dini topluluk formu olarak düşünmekte ve Hıristiyanlığı 'sadakat dini' olarak ifade etmektedir.

Benliğin Gelişimi: Kötülük ve Kedere Karşı Sadakat Ruhu

Royce felsefesinde, hatırlanacağı üzere, kötülük öncelikle sonlulukla eşdeğer görülmektedir. Her sonlu olgunun Royce'a göre, esas itibarıyla az çok yetersiz olduğu ve sonlu yaşamın tamamının kötülüklerle mücadele esasına dayandığı düşünüldüğünde onun ahlak felsefesinin sadakat esasına dayanması ve aynı ideale ya da davaya sadık olan pek çok bireyi bir birlik ve dayanışma içinde uyumlu hale getirme arzusu daha anlamlı hale gelir. Bu sayede pek çok farklı bireyin bağlandığı toplulukla işbirliği yoluyla tanımlanmasına imkan veren mutlak bir birlik bilinci gelişecektir.

Royce, bireysel ben'in sosyal yönüne ve bağlanılan davaya hizmete ya da ödevle ilişkin yaptığı vurgularla sadakat yoluyla gerçekleşen kolektif bir irade ve sorumluluğun ne anlama geldiğinin somut örneklerini vermektedir.

Birey, kendini belli bir amaç doğrultusunda organize ederek sadık bir arkadaş, iyi bir vatandaş, görev bilinci olan bir kişi olduğu sürece bireysel iradeyle sosyal irade arasındaki boşluk ortadan kalkmakta ve sadakat ruhunun gelişebileceği bir ortam oluşmaktadır.

Böyle dayanışmacı bir ortam kötü ile mücadeleye de imkan vermektedir. Royce'a göre bireysel varlığımız ortak insan doğasından tamamıyla bağımsız olmadığı için tüm insani günahlar bir bakıma benim kendi günahım haline gelmektedir. (Royce, 1923:389) Benim acı ve ızdıraplarımdan bazıları arkadaşımın ya da hemcinslerimin hatalarından onların ızdırap ve acılarının bazıları ise benden kaynaklanıyorsa o halde onlarla işbirliği halinde bu kötülükleri iyiliğe dönüştürmek ortak bir insani görev haline gelmektedir.

Böylece Royce, bireylerin kötü eylemleri ve tüm insanlığın kötü yazgısının zamansal düzenin ayrılamazcasına birbirine bağlı yönleri olduğunu dile getirerek (Royce, 1923:393) tüm dünyanın yazgısının gerçek sorumluluğunu kendi içimizde taşıdığımızı belirtir.

Bu suretle Royce, kişiye böyle bir sorumluluktan kaynaklanan ağır bir yük yüklemektedir. Aslında böylelikle o yalnızca kötü şeylerin içinde iyilik ruhu olabileceğini kabul etmek değil, aynı zamanda doğal kötülüğü ortadan kaldırmak ya da onunla yüzleşmeye çalışmak için daha faydalı ve sadık bir biçimde aktif çaba gerektiğini fark ettirmek amacındadır. Başka bir deyişle, herkes kendi yaşam planı ve bu doğrultuda görevlerini ve sorumluluklarını üstlendiği sürece insan bir takım olumsuzluk ve kötülüklerden diğer insanları ya da insanüstü varlıkları sorumlu tutmak yerine kendi sorumluluk bilinciyle hareket etmeyi öğrenecektir.

Bireyler salt birey olmanın ötesinde sadakat yoluyla belli bir ideale ya da davaya bağlanıp bu ideal doğrultusunda organize olarak benliklerini geliştirebilme imkanı bulabildikleri gibi kötülükle mücadele edebilme açısından belli bir dayanışma ortamı da bulabilmektedirler.

İdeallerimizin her zaman mevcut tecrübe biçimlerimizden daha kapsamlı ve onları aşacak şekilde olduğunu belirten Royce, zamansal düzenin ve sonlu yaşamın her zaman yetersiz olduğunu ve doğal olarak ideallerimize göre yetersiz olmak zorunda olduğunu ifade eder. (Royce, 1923:385)

Bu bağlamda Royce, sadık bireyin kötü problemi ile ilişkisini ele alırken burada özellikle kayıp idealler ya da davalar düşüncesine değinerek, kayıp davalara adanmışlığın sadakati daha da güçlendirebileceğine dikkat çeker. (Royce, 1909:280-283) Kayıp davalar* ifadesi Royce tarafından eksikliği ve yetersizliğinden ötürü bu dünyada gerçekleştirilemeyecek kadar üst davaları nitelendirmek için kullanılan bir ifadedir. Böyle bir dava duyusal dünyada kaybolmasına rağmen yine de sadık izleyicilerinin gönlünde yaşamaya devam edip, kişi herhangi bir olası eylem yoluyla artık onunla karşılaşamayacak olsa bile ona ilgisinin hala artarak devam ettiği davalardır. Royce'a göre, kayıp davalar, sadık faillerin kusursuz bir dünya hayal ederek geleceği yeniden şekillendirmelerine imkan verebilmeleri ve acı ile ızdırapların da olumlu katkısıyla bireylerin yeniden hayata tutunabilmeleri açısından önemli bir role sahiptirler.

Yeni planlar, sonsuz komplolar, verimli sosyal girişimler, büyük politik organizasyonlar, yeni dinler, dünyevi olarak varlıkları kaybolmuş görünen, ancak değerleri yüzyıllar boyunca devam eden kayıp davalara sadakat esasına göre gelişebilmekte ve kayıp davalara sadakat fikirlerin, geleneklerin, ideallerin alışılmamış gelişimine imkan verebilmektedir. (Royce, 1909: 277-278)

Bu konuda Royce; bizim kötü hakkındaki teorimiz sığ bir iyimserlik değildir, ancak insan soyunun en derin, en acıklı ve en aziz ahlaki tecrübesi üzerinde temellenir. Davanın ya da idealin kendisi gerçekten yaşayan bir bütün olarak görüldüğü sürece sadık olan insan ve yalnızca sadıklar, ızdıraptaki, cehaletteki, sonluluktaki, kayıptaki ve yenilgideki ulvi iyiliği bulacaktır-*Bu da tam tamına sadakatin iyiliğidir.* Tinsel barış şüphesiz kolay bir şey değildir. Biz barışı yalnızca stres, ızdırap, kayıp ve emek ile elde ederiz. İdealize edilen davanın değerinin keder yoluyla vurgulandığını öğrendiğimizde kötü ne olursa olsun en azından ideal bir düzen içinde bir yere sahip olabileceğini görürüz. Sadakat olmasaydı evren ne halde olurdu; ve yargılama olmasaydı sadakat ne işe yarardı? (Royce, 1909:393) demektedir.

Dolayısıyla Royce, kayıp bir davaya adanmışlığın sadık bireylerin sadakatini daha da bileceğini; yalnızca sadık bireylerin kayıptaki, yenilgideki ve bazı olumsuzluklardaki üst iyiliği fark edebileceklerini belirterek sadakat esasına dayalı bir ahlak anlayışında kötünden, iyinin nasıl çıkabileceğini yani kötü olandaki potansiyel iyiliğin nasıl fark edilebileceğini anlamamıza rehberlik etmektedir. Royce, ekstrem durumların sadakate fırsat verdiğini düşünür. Yani şu an için durum karanlık ya da olumsuz görünebilir, ancak uzak geleceğe dönük yapılabilecek hala çok şey olduğunu fark edebilmek önemlidir. (Royce, 1909:281-282) Bu sebeple Royce, kayıp ideallere kendini adayan sadık faillerin yeniden hayata bağlanmalarında ve ahlaki birey olabilmelerinde acı ve ızdırabın olumlu yönüne değinir.

O halde güçlük ve zorluklar sadık kişilerin davalarına bağlılıklarını azaltmayı artırmak durumundadır. Royce, kayıp davaya sadakatin 'keder' (grief) ve 'hayal gücü' (imagination) olmak üzere iki yandaşla el ele yürüdüğünü belirterek

*Örneğin zapt edilen bir ülkenin insanları kendi ülkelerine sadakatlerini artık politik anlamda varolan bir milliyetçilik söz konusu olmasa da, idealize etmek suretiyle hala canlı tutabilmektedirler.

(Royce, 1909:283) keder olmaksızın sadakatin hiçbir zaman en üst düzeye ulaşamayacağını, insan doğasına ilişkin apaçık bir hakikat olarak ifade eder. (Royce, 1909:284)

Sadık bireyler, bağlandıkları ideallerin bu dünya için gerçekleşemeyecek kadar yüce olduklarını fark ettiklerinde acı ve keder duyarlar. Ancak sadakat, aktif olma özelliğinden dolayı bu türden duygularla gücünü yitirmez.

Royce'a göre kişi, bir şeyden acı ya da keder olarak sözettiğinde bu ister fiziksel isterse başka türlü olsun, o, acı ve ızdırap olgusunu kendi yaşam öyküsü içine sindirmeye başlamıştır. Keder Royce'a göre, kişinin aktif, yapıcı, ahlaki bir süreçten geçerek, sindirdiği, özümlediği ve idealize ettiği ve bu sayede iyinin bir parçası olarak kazandığı, rasyonel olarak yüzleştiği olumsuz durumlara verdiği isimdir. Olumsuzluklarla aktif yüzleşme kişinin yaşamına yeni bir boyut kazandırır. (Royce, 1909:279-285)

Bu suretle Royce felsefesinde keder, kişinin yaşamdan kopmasına değil, hayal gücünün de etkisiyle yeni bir yaşama geçişine imkan vermesi, yani kişinin kötülükleri bir biçimde sindirerek, idealize ederek, kendi yaşam planına dahil etmesi ve onları yaşamsal bütünlüğü içerisinde yerlerine yerleştirerek farklı bir anlamla yorumlanmasına olanak sağlaması açısından önemlidir.

Keder ve hayalgücü işbirliği halindedir. Hayal gücü, kederlerle ıslah edilip, derin gereksinimlerle canlanarak, geçmişin hikayeleri ya da hatıralarını yalnızca yeniden düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda mükemmel görüşler üretir. (Royce, 1909:282-283) Bu suretle hayal gücü, sadakati harekete geçirerek, acı ve kederin getirdiği bezginliği azaltırken, sadakat de eylemleri, hayal gücünün oluşturduğu görüşler doğrultusunda yönlendirir.

Daha üst ya da daha kapsayıcı bir sadakate yönelik olması dışında kişinin hiçbir zaman mevcut davasını terk etmemesi gerektiğini düşünen Royce, (Royce, 1909:157) kaybedilen davaların geçmişe ve hatıralara yönelerek sorgulanması, kavranması ve yeniden yorumlanması suretiyle yeni anlamların çıkarılmasına ve bu anlamların derinleştirilmesine katkıda bulunması gerektiğini belirtir.

Ancak Royce, bazı olumsuz durumların sindirilebileceği ve hatta iyinin bir parçası olarak kazanılabileceğine, ancak diğer bazılarının ise sindirilemeyeceğine dikkat çeker. Bu doğrultuda o, kederi sindirmenin hiçbir biçimde mümkün olmadığı salgın hastalık, kıtlık gibi trajedilerle, kötüyle mücadele edilebilmesi halinde kötünün içindeki iyilik potansiyelinin yakalanabileceği trajedileri birbirinden ayırır.

Ona göre, salgın hastalık, kıtlık, zorbaların zulmü, masum insanların kötü kaderlerin kurbanı olması gibi durumlar normal bir bakış açısı ile hiçbir suretle özümsemeyecek, haklı kılınamayacak ya da makul bir biçimde kavranamayacak olgulardır. Yani bu tür olayların neden insan yaşamının bir parçası olduğunu anlamakta güçlük çekeriz. Fakat yine de bunlar insan yaşamının bir parçasıdır. Bunlar bizim doğal anlayışımıza göre mümkün olduğu taktirde ortadan kaldırılması ya da imha edilmesi gereken bulanık deneyim verileri olarak görünür.

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Royce, 'kötü yok edilmelidir' düşüncesini içinde hiçbir iyilik potansiyeli barındırmayan durumlar için söz konusu etmektedir.

Bunların yanı sıra kederi özümsemenin mümkün olduğu durumlar da vardır. İnsanların ızdırap deneyimini günlük yaşamlarının süregiden akışı içerisinde özümseyebildiklerini ve keder sözcüğü ile kastedilen şeyin bu durum olduğunu belirten Royce, şüphesiz bu özümseyebilme ya da asimile edebilme kapasitemizin olmasının acı ve ızdırabı haklı kılmayacağını belirtir. İnsanlar, eğer mümkün olsaydı, acı ve ızdıraba neden olan durumları tersine çevirirlerdi. Ancak o, etik sebepler için bile kötülüğü rasyonalize etme, makülleştirme kapasitemizi inkar etmenin ise, çoğu insanın kötü ile mücadele tecrübesinin odağında olan bir yorumlayıcı süreci görmezden gelmesi anlamına geldiğini belirtir. O halde insanın yorumlama özelliği olan bir varlık olduğu düşünülerek, kısmi bir bakış açısıyla kötü denilen bir durumun, genel bütünlük içerisindeki anlamının anlaşılması ve yeniden yorumlanması önemlidir. Bu sebeple, bu kederi özümseme ve idealize etme şekli asla bir boyun eğme olmayıp, gayretli bir yorumlama ve yorucu bir çabayı da beraberinde getiren yapıcı bir etkinliktir.

Royce'a göre bizler zaman ve mekan boyutunda yaşayan varlıklar olsak da belleğimiz ve umutlarımız yoluyla geçmişe ve geleceğe yönelebilmekte, geçmiş bugünün koşullarıyla anlamaya ve yorumlamaya çalışmakta; geleceğe ise ideallerimiz, kaygılarımız ve umutlarımızla yönelmekteyiz. Bu anlamlandırma ve yorumlama özelliğimizle özümseme mümkün olan kötülükleri özümseyerek, idealize ederek, kendi yaşam planımıza dahil ederek, bunları anlamlı bir bütünlük içerisinde yerleştirerek yeniden kavramaya ve yeniden yorumlamaya çalıştığımızda onların zararlılıklarından mümkün olduğunca arındıklarını görebilmemiz mümkün olmaktadır.

Royce günah düşüncesini de bu bağlamda değerlendirerek, doğuştan gelen günah düşüncesinin insanın kötülüğünün, evrensel gerçekliğinin kabul edilmesi anlamına geldiğini söyler. O, kötünün gerçekliğini görmezden gelmek ya da yokmuş gibi davranmak yerine, kötülüğün yorumlandığı taktirde belli bir kötü edimi ya da günah ediminin ardındaki gerçekliğe bizi götürebilecek bir belirti olduğunu göstermeye çalışır. Topluluğa sadık olunduğu ve sadık kalındığı sürece topluluğu oluşturan ruh, bireyin üzerine kurtarıcı enerjisini salarak, bireyin işlediği günah ve kötülükten arınmasını sağlar. (Beebe, 1999:86)

O halde kötü ve ızdırap, olumsuz yönünün yanı sıra bir bütün içerisinde gerektiği şekliyle anlamlandırıldığında ve yorumlandığında olumlu bir yön de kazanabilmektedir. Bu olumlu yön, ızdırabı hayattan kopuk bir şey olarak değil, hayatın bir parçası olarak tecrübe etmemiz gerektiği, acı ile ızdıraba bize zarar vermeksizin benliğimizi yetkinleştirecek bir anlam yüklenmesi gerektiğini farketmemizdir. (Beebe, 1999:82)) Örneğin bir savaş ortamında bulunan insanlar, savaşın tüm olumsuzluklarına rağmen kötülükleri özümseme ve tinselleştirebilme kapasitesine sahip oldukları zaman acı ve ızdırabın kaynakları dini kavrayışın kaynakları haline dönüşebilmekte, keder, sadakatın en üst düzeyinin fark edilmesine imkan vermektedir. Keder olmaksızın sadakatın en üst düzeyde yaşanmamasının sebebini Royce, sadakat ile din arasında ilişkiye dikkat çekerek açıklamaktadır.

Kişinin kayıp hakkındaki 'keder' tecrübesinden öğrendiği şey, ahlaki bir tutum olarak sadakat ile dindeki ezeli ebedi olarak değerli olan şey arasında

kesinlikle hakiki bir bağ olduğunun kavranmasıdır. Kişi, kayıp bir davaya hizmet ettiğinde bir anlamda kesinlikle en yüksek sadakate bağlanmak, fani ve zamansal dünyanın herhangi bir anında görülür şekilde kavranamayacak iyi olan ideallere adanmak durumunda olduğunu bulgulamaya başlar. Sadakat, davanın ya da idealin birlik ve bütünlük içinde olmasını ister. Bu yüzden sadakat esas itibarıyla üst insanı araştırır ve bu yüzden sadakat, din ile bağlantılıdır. (Royce, 1909:285)

Bu suretle Royce'un acı ve ızdırap ile ilgili kavrayışının öğretici bir nitelik taşıdığı görülür. Burada anlamamız istenen şey öncelikle, dini inancın önünde sıklıkla engel olarak anlaşılan şeylerin aslında tam da dini inanca bir geçiş yolu olabileceğini farkedebilmektir. (Beebe, 1999:82) Diğer ise, bazı kötülüklerin prensipte dahi olsa, her şeye muktedir olan varlık tarafından yok edilemediğini çünkü yok edilmesi halinde bizlerin bildiği en ulvi iyiliğin gerçekleşmesi için gerekli olan koşulların ortadan kalkacağıdır. (Royce, 1977:213-254) Bu doğrultuda Royce, Leibniz'in de vurguladığı gibi dünyanın olası dünyaların gerçekten en iyisi olduğunu ifade eder. Royce'un Leibniz'i çağrıştıran bu düşüncesini diğer iki düşüncesi izler. Bunlardan ilki, onun bir bireyin tecrübe edebileceği en derin kişisel kederler olarak düşündüğü, 'geri döndürülemeyenin cehennemi' olarak dile getirdiği kederlerdir. Royce, geri dönüşü olmayan eylemlerin yalnızca bireysel eylemlerimiz olmadığını, kederin, bireyler bir topluluk içinde birbirlerine bağlı oldukları için topluluğa özgü bir yönünün de olduğunu düşünür. Öte yandan Royce, ancak acı ve ızdırap gibi deneyimlere insanların yükledikleri anlamlar ve yorumlar sayesinde bu deneyimlerin insanları Tanrı'ya yaklaştıran deneyimler haline dönüştürdüğünü belirtir.

Böylece Royce felsefesinde sadakat hakkında bilgi edindikçe sadakatin yalnızca ahlak felsefesi açısından ele alınamayacağı, onun aynı zamanda dinin özünü oluşturduğu anlaşılır. Sadakat sadece ahlakın kaynağı değil, dini kavrayışın da kaynağıdır. Gerçek sadakat ruhu, ahlaki ve dini ilgilerin tam anlamıyla bir sentezinin özüdür. Sadakatin konusunu oluşturan dava ya da ideal nihai noktada Royce'a göre, dini bir hedeftir ve kişiye kurtuluşun yolunu gösterir.

Sadakat, bir yandan, kişiye hiçbir mistik tecrübeye yer bırakmadan tüm rasyonel dünyayı bir arada tutan yasayı öğretirken, diğer yandan tüm benliğini harekete geçirmek için kişiyi göreve çağırarak ona ilahi lütfü gösterir ve herhangi bir felsefi eğitime gerek kalmadan kişiye İlk Aklı fark ettirir.

Sonuç

Sadakat erdemi Royce'un ahlak felsefesinin temelini oluşturmakla kalmayıp onun dönemlere ve aşamalara ayrılan çalışmalarının; zaman içerisinde gelişip derinleşen felsefi düşüncelerinin bel kemiğini oluşturup, düşünceleri arasındaki sürekliliği sağlayan temel değer olmuştur. Royce'un sadakat anlayışının temel özelliği, onun sadakati kötülük ile aktif bir mücadele için gerekli olan tavır, motivasyonu, kolektif iradeyi ve kolektif sorumluluğu sağlayan bir erdem olarak düşünmesidir. Diğer bir deyişle, Royce'a göre sadakat, kötülük probleminde verilebilecek olan yanıtın ayrılmaz bir parçasını oluşturup, kötülüğün üstesinden gelebilmek için gerekli olan dayanışma ve sorumluluğu sağlamaktadır.

§ Öncelikle kötülük probleminde, kötüyü bilmenin ya da kötüyü yaşamanın ne anlama geldiği bağlamında yaklaşan Royce, kötülüğün iyiliğin bir parçası

olduğunu düşünmüştür. O, iyinin yanında kötünün de yer alması gerektiğini, çünkü ahlaklı olabilmenin ahlaksızlığı bilmeyi, iyi davranış sergileyebilmenin kötü davranışı bilmeyi gerekli hale getirdiğini ifade etmiştir. Bu suretle insan, kötülüğe dair bir farkındalık geliştirerek kötülükten uzaklaşabilecektir. Böylece Royce, pratik anlamda kötülükle mücadele ederek, iyiyi oluşturabileceğimizi düşünmektedir.

§ Öte yandan onun teodisesi bizimle birlikte acı çeken bir Tanrı fikri çerçevesinde temellendirilmiştir. Royce'a göre Tanrı, bizim kötü seçimlerimizi ve keyfi ızdırapları telafi etmektedir. Çünkü biz bu ızdırapları çekerken o da çekmektedir ve bunlar ebedi bir düzenin içerisinde erimektedirler; bu düzen, içerisinde ızdırapın hiç olmadığı bir düzenden çok daha iyidir. Royce, böyle bir doktrinin mantıksal olarak gerekli olduğunu düşünmektedir. Çünkü o, bir yandan hakikati tam anlamıyla Bilen Varlığın, gerçekte varolan kötülüğü bilememesi ve onu tecrübe edememesinin hayal bile edilemeyeceğini düşünürken öte yandan tecrübe bütünlüğü içinde kötülüğün, iyi olanın yanında ikinci plana atılmasından daha iyi bir iyilik olmadığını da ifade etmektedir. O halde kötülüğün gerçekliğini görmezden gelmek yerine, kötülüğün farkında olmak, onunla mücadele etmek, kötülüğü, iyi olanı gerçekleştirerek bastırmak çok daha önemlidir.

Bu suretle Royce, hakikati tam olarak bilen Tanrı'nın insanlarla birlikte acı çeken ve dolayısıyla kötülükle mücadele eden bir Tanrı olduğunu düşünür. Tanrı'nın bizim ızdırabımızı paylaştığı yönündeki bu düşüncelere Royce, daha sonra 'kötünün ve acının öğretici yönü olduğu' ve 'evrenin olumsuzlukları ve acılarıyla değerli ve güzel hale geldiği' düşüncelerini de ekler. Tıpkı yaşamın trajedilerine karşı ayakta kaldığımızda mutlu olduğumuz ya da hiç sevmemiş olmaktansa sevip de kaybetmiş olup, sevginin ne anlama geldiğini bilmenin mutluluğunu tattığımız gibi. Trajediler ve olumsuzlukların yaşamın anlam ve derinliğini fark etmemize imkan verdiğini düşünen Royce, trajedilerine rağmen yaşamın değerli olduğuna inanır. Ona göre cesaret, teslimiyet ve umut gibi büyük erdemlerin değeri kötünün en fazla gün ışığına çıktığı zamanlarda fark edilir. Ona göre acı çekmek zaruridir. Çünkü ilahi ahenk ya da uyum, mantıksal olarak nihai noktada üstesinden gelinmesi gereken ezeli bir gerilimin varlığını gerektirir.

§ Royce, tüm kötülükleri açıklamada özgür irade anlayışının yeterli olmadığını zira kötülüğün kaynağını özgür iradeye bağlama halinde acı çeken kişiyi teselli etme imkanı kalmadığını ve böyle bir yaklaşımın kolektif irade ve sorumluluğu dışladığını belirterek, bireysel irade ile kolektif iradenin uzlaşımı esasına dayalı bir anlayış geliştirir.

§ Kötülükle mücadelede kolektif bir bilinç ve kolektif bir sorumluluk olması gerektiğini düşünen Royce, kötülüğün üstesinden gelmede sadakatin bireysel irade ile sosyal irade arasında uzlaşmaya imkan veren yönüne dikkat çeker. Bireylerin kötü eylemleri ve insanlığın kötü kaderi, bu sonlu düzenin ayrılamazcasına birbirine bağlı yönleri olduğuna göre, dayanışmacı bir bakış açısına ve sorumluluk üstlenmeye ihtiyaç vardır. Böyle bir sorumluluktan anlaşılması gereken kötülükler ve olumsuzluklardan bireyin diğer insanları ya da insanüstü varlıkları suçlaması yerine, kendi ödevlerini ciddiye almaları ve kötüyle mücadele edilmesi halinde, içinde iyilik potansiyeli bulunan trajedileri, iyiliğe dönüştürebilmek için çaba sarfedebilmeleridir. Kötülüğü sonlulukla da

ilişkilendiren Royce, aynı birey üstü ideale ya da davaya bağlanan ve kendilerini ortak amaçlara adayan bireylerin koordinasyon halinde çalışmayla kötülük ile mücadele için gereken uygun tavır, motivasyon ve sorumluluğu sağlayabileceklerini düşünür.

Böylece Royce felsefesinde kötülük ve ızdırap olumsuz yanlarının yanı sıra olumlu bir yöne de sahip olmaktadır. Zira acı, ızdırap ve keder olmaksızın sadakat en üst düzeyde yaşanmamaktadır. En üst düzeyde ise sadakat, yalnızca ahlak felsefesi sınırları içerisinde kalmayıp aynı zamanda din ile ilişkili olmaktadır. Yani metafizik açıdan sadakati aşk ve imandan bağımsız düşünmek mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Beebe, G. (1999). *The Interpretive Role of The Religious Community in F. Schleiermacher and J. Royce*, U.S.A: Edwin Mellen Press.
- Cevizci, A. (1996). *Felsefe Sözlüğü*, Ankara: Ekin Yayınları.
- Fuss, P. (1965). *The Moral Philosophy of J. Royce*, Cambridge: Harvard University Press.
- Royce, J. (1893). "On Certain Psychological Aspects of Moral Training", *International Journal of Ethics*, Vol. 3, No. 4.
- Royce, J. (1898). "The Problem of Job", (in *Studies of Good and Evil*, New York: D. Appleton and Company, p.1-28) in *The Philosophy of Josiah Royce* (1982)(Ed. J. K. Roth).
- Royce, J. (1909). *The Philosophy of Loyalty*, New York: The Macmillan Company.
- Royce, J. (1913). *The Problem of Christianity*, Vol. I-II, New York: The Macmillan Company.
- Royce, J. (1923). *The World and The Individual*, Second Series, New York: The Macmillan Company.
- Royce, J. (1958). *The Religious Aspect of Philosophy*, New York: Harper Torchbooks.
- Royce, J. (1967). *The Spirit of Modern Philosophy*, New York: W.W. Norton&Co.
- Royce, J. (1977). *Sources of Religious Insight*, New York: Octagon Press.
- Schell, C.H. (2004). "Roycean Loyalty and The Struggle with Evil", *American Journal of Theology&Philosophy*, Vol. 25/1, Academic Researc Library.
- Smith, J.E. (1950). *Royce's Social Infinite*, New York: The Liberal Arts Press.
- Timuçin, A. (2004). *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Bulut Yayınları.
- Trotter, G. (2001). *On Royce*, U.S.A.:Thomsan Learning Inc.
- Yaran, C.S. (1997). *Kötülük ve Theodise*, Ankara: Vadi Yayınları.

The Understanding of Loyalty in J. Royce and The Role of Loyalty in Overcoming The Evil

It is perceived that the problems of pessimism and evil that played a dominant role in philosophical thinking in the 18th and 19th centuries in particular also preoccupied Royce significantly. Stating that pessimism is based on the idea that “the whole life is full of evil and thus must be terminated”, Royce believes that the basic problem here lies in the answer to the question whether the life is worth living or not. For Royce, considering the life through its value and meaning, tendency of pessimism is related to the failure of individuals to attach themselves to a super-individual ideal or cause and also their failure to centralize their lives on the focus of a given purpose.

On the other hand, Royce regards the problem of evil as one of the most discouraging fields of philosophy because of its proneness to theoretical misstatement and misinterpretation. He believes that the way to address the problem of evil responsibly is to realize the evil practically. It is therefore perceived that Royce’s approach to the problem of evil is primarily existentialist rather than rational.

Royce suggests that one should know what the evil is in order to discover the good in moral terms. Turning towards the morally-good by acquiring the knowledge of evil would lead us to what Royce called ‘serpent paradox’. The moral individual acquires the knowledge of the good through the knowledge of his or her experiences of the evil. However, the idea that the evil should be known to have a moral comprehension and to prefer the good may sometimes result in tragedies which are often a consequence of tending towards the evil in young and inexperienced individuals. Therefore, there is not such a paradox here. Nevertheless, Royce believes that an experience and knowledge of the evil is extremely important in overcoming the evil.

The most important characteristic of Royce’s evaluations as to the problems of pessimism and evil is that he relates such problems to loyalty and believes that the problem of evil can be overcome through loyalty.

Royce defines loyalty as “one’s willing for and complete, practical commitment to an ideal(cause).” He also defines it as ‘practical engagement of an individual to a community through love and affection’. For Royce, in order to be loyal, one must have an ideal or a cause to be loyal to. A cause that deserves the loyal commitment of an individual has the following characteristics: A cause must be able to attract the attention of the individual naturally; the ideal or cause should be able to not only attract the attention of the individual but also maintain it and the cause must be social by its nature.

A cause is something which loyal individuals attach utmost importance and which takes its value from a source beyond individual persons, and which is more than the totality of individual desires and needs. The Roycean term of "loyalty" always needs to be understood as loyalty to a social cause. Any sound social relationship – such as 'friendship' that brings together some individuals with a friendly union of life, 'family' that is based on a collective life of its members and "state" that is not the totality of individual citizens but a union of loyal patriots – may produce a cause that calls for commitment.

For Royce, there are two criteria to define a cause as good or evil: First, the cause should not do harm to loyalty, and secondly, a cause should make maximum contribution and minimum damage to loyalty of individuals. In other words, a cause is good not only for me but the entire humanity as long as it is based on the principle of *loyalty to loyalty*, namely as long as it supports the loyalty of my supporters.

Royce later extended and further explained his criteria for a good cause by developing his thought of universal, ideal human community. Therefore, he thinks that *loyalty to loyalty* means making contribution into emerging of a Universal Community which will embrace the entire humanity, and states that the love for the ideal of Universal Community will lead individuals to such an inquiry. Universal Community is a doctrine that contains the existence, nature and manifestations of God. The unifying power in the Universal Community is the Spirit, which is same as the Holy Spirit in mainstream Christianity.

For Royce, the loyalty – which helps an individual make commitment to a super-individual cause or ideal under which he/she unifies with other individuals – is not a blind obedience or submission to the authority. Loyal individual can voluntarily restrict some of his/her desires and demands and act in line with the collective will for the sake of achieving the ideal. In other words, loyalty to a cause provides the individual with a sort of self-control as well as determination and a clear conscience to unify his/her life within the ideal. Thus, a life based on loyalty enables cooperation between the individual will and social will, and collective will and responsibility can develop thereby.

As the life of a loyal individual is formulated in line with an ideal, his/her life becomes valuable and meaningful, and the loyal individual may realize his/her *raison d'être*. Furthermore, loyalty provides an environment conducive to the collective responsibility to fight against the evil. Recalling that Royce believes that 'evil is equal to finitude' and 'finite life consists of fighting the evil', it is meaningful that his philosophy of ethics and religion is based on the spirit of loyalty that unites plurality of individuals within a super-individual ideal. This is because human beings who ally towards an ideal will suffer the pains arising from the evil

and negativities, and will also be able to overcome the evil collectively. More importantly, it is not only human beings who cooperate to fight the evil but also God will fight the evil alongside the human beings. For Royce, the reason why some evil is not terminated by the *Omnipotent Self* – though in theory – is that the conditions required for realization of the supreme good would disappear if those evil were terminated.

The ties between religion and moral philosophy of Royce based on the loyalty are thus observed clearly. For Royce, loyalty inquires the supreme human and is thus related to the religion. As the highest loyalty is commitment to the highest ideals and causes, it will not be possible to think of such a sincere commitment apart from religion.